

Osídlení lužické kultury z Hajné Nové Vsi

Vladimír Oulehla

Poloha:

- Lokalita se nachází na jihozápadním Slovensku v blízkosti obce Hajná Nová Ves.
- Je umístěna na levém břehu Blesovského potoka, na jihovýchodním svahu v nadmořské výšce asi 160 m n. m..
- Okolní terén je nížinný až mírně kopcovitý.

Osídlení na lokalitě:

- První kulturně-historickou populací, která osídlila zkoumanou plochu, byla v pozdním eneolitu bošácká kultura. Z tohoto období pochází téměř 20 sídlištních jam s množstvím materiálu.
- V západní části zkoumaného areálu bylo odkryto sídliště z doby laténské. Jedná se o několik chat a další sídlištní objekty.
- Nejvýraznější osídlení na lokalitě spadá do období pozdní doby bronzové. Lužické sídliště zde dosahovalo plochy přibližně 5000 m².

Interpretace struktury sídliště:

- V rámci sídliště se podařilo zachytit několik specializovaných zón s charakteristickými objekty a materiálem.
- Zóna 1 – zabývající se skladováním a přípravou potravy. Dále je rozdělena na části 1A a 1B, přičemž 1A se specializuje na skladování a prvotní úpravu obilí. V této zóně se nacházejí zastřešené zásobnice a objekty s propálenými plochami, které zřejmě sloužily k pražení obilí. Zóna se nachází stranou od zbytku zástavby na jihovýchodním okraji zkoumané plochy. Obilí se skladovalo odděleně jistě z praktických důvodů. Zóna 1B, nacházející se v centrální části sídliště, se zabývá samotnou přípravou pokrmů. Zde se nachází převážně pece.
- Zóna 2 – zabývající se výrobou keramických výrobků. I zde je možné rozdělit na zónu 2A, což jsou hliníky a v nich se nacházející vytěžená a částečně připravená keramická hmota a 2B, ve které probíhala výroba a výpal keramiky. Zde se nacházejí keramické pece. Kromě nádob se zde prokazatelně vyráběly také závaží a přesleny. Jsou patrné koncentrace v zóně, kde se závaží a přesleny vyráběly, ale také kde se používaly.
- Zóna 3 – zaměřená na metalurgii bronzů. Ji můžeme rozdělit na zónu 3A, ve které se vyráběl surový bronz a 3B, kde se odlévaly a dále upravovaly hotové výrobky. V této zóně bylo nalezeno větší množství specializovaných nástrojů, jako jsou tyglíky, dyzny a formy.
- Zóna 4 – obytná zóna se sídelními objekty.
- Zóna 5 – pohřební aktivita, možné hroby.

Typy objektů v jednotlivých zónách:

- Zóna 1 – části A a B byly od sebe vzdálené asi 50 metrů.
 - 1A - kruhová stavba s kůlovou konstrukcí a zakomponovanou zásobní jámou. Zde se skladovalo a zároveň zpracovávalo obilí.
 - 1B – podle velkého množství vypálené mazanice lze identifikovat typ pece s klenbou. Dno pece bylo vyskládané mazanícovými bloky.
- Zóna 2 – části A a B, vzdálené od sebe asi 30 metrů.
 - 2A - jeden mělký objekt s hrudkami základně zpracované keramické hmoty. Druhý objekt je objemná jáma, určená jako hliník pro těžbu hlíny na výrobu keramické hmoty. Rozměry hliníku byly přibližně 10x10m, hloubka 250-300 cm. Objekty jsou hned vedle sebe, hmota se připravovala rovnou na místě.
 - 2B – byl nalezen zastřešený ateliér s hrncířskou pecí (kruhový půdorys a kónický profil). V peci byly dochované zlomky vypálené keramiky a množství mazanice ze stěn a kupole pece.
- Zóna 3
 - 3A – jeden objekt s propálenými místy, uhlíky a struskou a jeden další objekt se struskou. V blízkosti se nacházela také pískovcová odlévací forma, bronzové kapky, slitky a pravděpodobně keramická dyzna.
 - 3B – zde se nacházela pravděpodobně odlévací dílna se středovým kulem a popelovitými vrstvami.
- Zóna 4
 - Dva mělké objekty s poměrně nepravidelným půdorysem, jsou v nich zakomponované kúly a s velkou pravděpodobností i ohniště - proto jsou považovány za obytné stavby.
- Zóna 5
 - V těsné blízkosti obytné zóny bylo nalezeno několik mělkých jamek s přepálenými kostmi. Mohlo by se jednat o žárové hroby.

Závěr:

- Vytvořený model sídliště s jednotlivými zónami je nutné brát s jistou rezervou. Musíme brát v potaz pouhý zlomek informací, které se zachovaly. Do jisté míry hraje roli i možný individuální výklad některých situací autorem.

Použitá literatura:

- *Wiedermann, E. 2013: The prehistoric multicultural settlement of Hajná Nová Ves (Slovakia): cultural-historical, settlement-archaeological and archaeo-environmental contexts in Western Carpathia at the end of the early prehistoric and in the late prehistoric periods. BAR 2482. Oxford. Dostupné na: https://www.academia.edu/6065185/Brezinova_2013_Hajna_Nova_Ves._In_E._Wiedermann_The_Prehistoric_Multicultural.*